

PTSS bij LVB

diagnostiek & behandeling met EMDR



KAJAK Congres “Werken aan samenspel”

Utrecht, 17-05-2018

Dr. Liesbeth Mevissen

Klinisch psycholoog, traumatherapeut NtVP, EMDR supervisor

l.mevissen@accare.nl



Disclosure belangen spreker

(potentiële) belangenverstrengeling	Geen
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Bedrijfsnamen
<ul style="list-style-type: none">• Sponsoring of onderzoeksgeld• Honorarium of andere (financiële) vergoeding• Aandeelhouder• Andere relatie, namelijk ...	<ul style="list-style-type: none">••••

Programma

- Diagnostiek van PTSS/ Trauma-en stressorgerateerde stoornissen
- Behandeling trauma-en stressorgerelateerde klachten met EMDR

Conclusie onderzoek LVB en PTSS

(Mevisen, 2017)

- Hoge prevalentie (1:3 in steekproeven)
- Onder gediagnostiseerd en onder behandeld
- Geen a-typische manifestatie; passend bij OL
- Kan worden gediagnostiseerd (ADSI-C-LVB sectie PTSS → DITS-LVB)
- Kan met EMDR worden behandeld
- Eerste aanwijzingen voor effectiviteit EMDR voor PTSS bij LVB



VB: specifieke risico's

gemakkelijk slachtoffer

(pesten, mishandeling en misbruik)

meer gezondheidsproblemen

(akelige medische behandelingen/ziekenhuisopnamen)

uithuisplaatsing

agressie in woon-school-werkomgeving

separatie

voedingsdwang

VB: verhoogde kwetsbaarheid

beperkt inzicht

hechtingsproces moeizaam

slechte stressregulatie

gevoel van “anders zijn” (negatief zelfbeeld)

extra afhankelijkheid van omgeving/belangrijke anderen

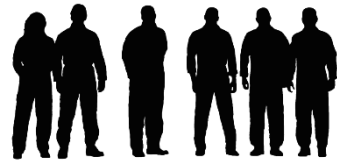
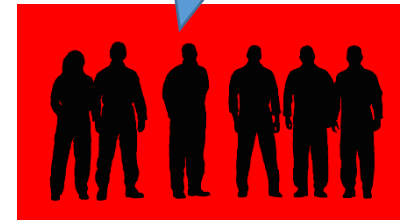
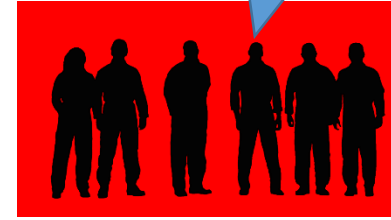
minder mogelijkheden tot vermijden

beperkte communicatieve vaardigheden (ervaringen delen)

PTSS onder gediagnostiseerd

PTSS in dossier

PTSS in dossier



PTSS bij LVB

Je gaat het pas zien als je het door hebt!



DSM-5

Neurobiologische ontwikkelingsstoornissen:

VB ,ASS, ADHD,

Psychotrauma en stressorgerelateerde stoornissen:

PTSS,.....

DSM-5 Psychotrauma- en stressorgerelateerde stoornissen

- Reactieve hechtingsstoornis (obv extreem ontoereikende zorg, geen troost zoeken/ontvangen)
- Ontremd-sociaalcontactstoornis (variant Rh, actief onbekenden benaderen)
- **PTSS** (feitelijke of dreigende dood, ernstige verwonding, seksueel geweld)
 - * Subtype PTSS voor kinderen 6 jaar en jonger
- Acute stress stoornis (variant PTSS; eerder stadium)
- Aanpassingsstoornis (emotionele- of gedragsproblemen ivm stressor)
- Andere...(restgroep met significante lijdensdruk)

PTSS criteria DSM-5

A1 criterium

Confrontatie met

feitelijk of dreigende (onnatuurlijke) dood,
ernstige verwonding of
seksueel geweld

Zelf ervaren

Getuige zijn

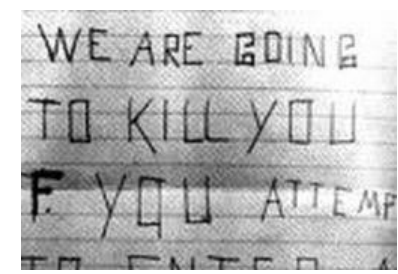
Horen dat het goede bekende is overkomen

Indirecte blootstelling (hulpverleners)

DSM-5 A-criterium voor trauma



Je vader is vermoord



PTSS criteria DSM-5

Criterium B

Intrusieve symptomen

- Recidiverende, onvrijwillige intrusieve pijnlijke herinneringen/repetitief spel
- Recidiverende onaangename dromen
- Dissociatieve reacties (flashbacks, alsof het opnieuw plaats vindt)
- Intens of langdurig psychische lijdensdruk bij blootstelling aan gelijkende interne/externe prikkels
- Fysiologische reacties op gelijkende interne/externe prikkels



Differentiaal Diagnose:

Psychose

Lichamelijke ziekte

PTSS criteria DSM-5

Criterion C

Vermijding

- Vermijden van herinneringen, gedachten en gevoelens
- Vermijding externe aspecten (mensen, plaatsen, gesprekken, activiteiten voorwerpen, situaties)



Differentiaal Diagnose :
Autisme Spectrum Stoornis
Angststoornis

Diagnostic Overshadowing:
LVB

PTSS criteria DSM-5

Criterion D (nieuw!)

Negatieve verandering mbt gedachten en gevoelens

- Belangrijke elementen van gebeurtenis niet meer weten
- Negatieve gedachten over zichzelf, anderen of de wereld
- Zichzelf of anderen onterecht schuld geven door vertekende cognities over oorzaken/gevolgen
- Persisterende negatieve gemoedstoestand
- Verminderde interesse in/deelname aan belangrijke bezigheden
- Gevoelens van onthechting/vervreemding van anderen
- Emotionele vervlakking; onvermogen positieve emoties te ervaren

Differentiaal Diagnose :
Stemmingsstoornis
AutismeSpectrum Stoornis

Diagnostic Overshadowing:
LVB

PTSS criteria DSM-5

Criterium E

Veranderingen in arousal en reactiviteit

- Prikkelbaar gedrag en woede-uitbarstingen met weinig of geen aanleiding (verbale/fysieke agressie naar mensen of voorwerpen –nieuw!-)
- Roekeloos of zelfdestructief gedrag (nieuw!)
- Hypervigilantie
- Overdreven schrikreacties
- Concentratieproblemen
- Verstoring van de slaap

Differentiaal Diagnose :

Gedragsstoornis

ADHD/ADD

Slaapstoornis

Diagnostic Overshadowing:

LVB

DSM-5 PTSS Subtype voor kinderen van 6jr en jonger

Mbt criterium A1:

- Zelf ervaren
- Getuige zijn (mn bij ouders/verzorgers)
- Horen dat het ouderfiguur is overkomen

Mbt symptomen

- Minder symptomen nodig om aan criteria te voldoen

Diagnostiek PTSS bij LVB (IQ 50-85) (DSM-IV-TR en DSM-5)

Mevissen, Didden & de Jongh:

ADIS-C-LVB-sectie PTSS kind (6-18jr)- en ouderversie

2014: publicatie pilotonderzoek,

2016: klinisch interview is valide en betrouwbaar

Didden, Mevissen & de Jongh

ADIS-C-LVB-sectie PTSS volwassenen versie (>18jr)

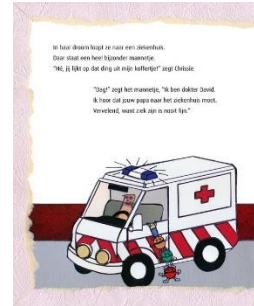
2017: klinisch interview is valide en betrouwbaar

Van ADIS-C-LVB sectie PTSS naar DITS-LVB

Diagnostisch Interview Trauma en Stressoren voor LVB

- Diagnostiek DSM-5 → niet alleen PTSS!!
- A2 criterium is vervallen → niet meer vragen naar reactie bij blootstelling aan trauma
- Lichte aanpassingen in formulering en items
- 3 versies volledig analoog (ouder/kind/volwassene)

DITS-LVB Type A Trauma & Stressoren



DITS-LVB

Potentieel traumatische gebeurtenissen

Type A1 gebeurtenissen & Stressoren (bijv. gepest)

- Indien ja: Wat gebeurde er?
- Hoe oud was je toen het gebeurde?

visueel mbv tijdlijn

(relatie gebeurtenis-klacht & interferentie)

Tijdlijn

Alle gebeurtenissen worden op een tijdlijn geschreven

→ goed overzicht wat persoon heeft meegemaakt

De tijdlijn wordt gebruikt bij het tweede deel van het interview om de symptomen uit te vragen

DITS-LVB Symptomen

Herbeleving

“Denk je nog veel aan de gebeurtenis(sen) terwijl je dat helemaal niet wilt?”

- Ja
- Nee
- Anders

Verhoogde prikkelbaarheid

“Word je snel boos sinds de gebeurtenissen?”

- Ja
- Nee
- Anders

DITS-LVB Symptomen

Vermijding

“ Probeer je uit de buurt te blijven van dingen die je aan de gebeurtenis(sen) gaan denken, bijv. Bepaalde mensen, situaties, plaatsen, geluiden of geuren ?”

- Ja
- Nee
- Anders

Aanhoudende negatieve gedachten of gevoelens

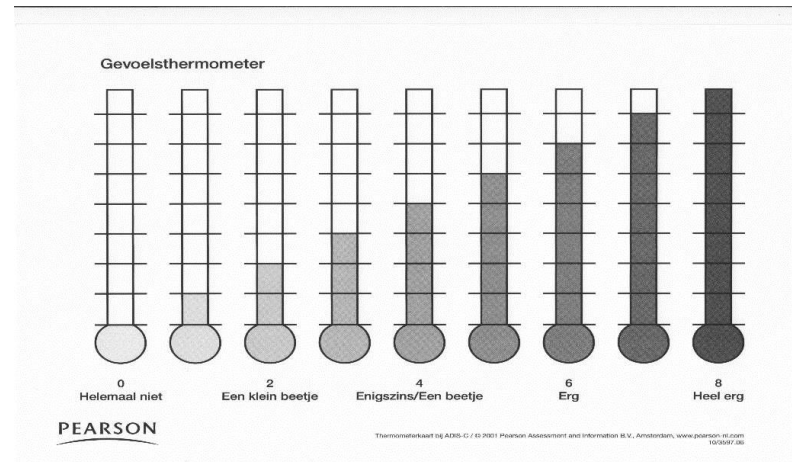
“Heb je vaak rotgevoelens zoals gevoelens van schuld, schaamte, afschuw of angst?”

- Ja
- Nee
- Anders

Interferentiescore van 0-8

PTSS diagnose minimaal interferentiescore 4

Gevoelsthermometer



Video fragmenten afname DITS-LVB

Onderzoek naar PTSS bij mensen met een VB

Grotere kans op PTSS bij type A trauma in voorgeschiedenis

Indien PTSS: meerdere ingrijpende ervaringen meegemaakt (cumulatief karakter)

Geen verschil LVB-Zwakbegaafd

Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR)

Psychotherapeutische stroming, grondlegger Shapiro

Doel: opheffen van symptomen die het gevolg zijn van onverwerkte ingrijpende gebeurtenissen

Aangrijpingspunt: dysfunctionele geheugenrepresentatie

- toegang krijgen tot
- bewerken
- functionele representatie in LTM opslaan

Oorspronkelijk alleen PTSS

Tegenwoordig breed spectrum van psychopathologie

Hoe werkt EMDR?

- <https://youtu.be/TyVNg8KXYNQ>

EMDR protocol

Werken met 4 aspecten van geheugenrepresentatie

- beelden
- gedachten
- emoties
- fysieke sensaties

Ook: wat had kunnen gebeuren & wat zou kunnen gebeuren)

Gebruik van afleidende taak

EMDR bij VB

Indicatie:

relatie klachten –gebeurtenissen

Contra-indicatie:

Trauma-netwerk onvoldoende activeerbaar

- angst voor emoties e.a. sensaties / geen hechtingsfiguur
- benzo diazepines
- actueel gevaar (?)

EMDR bij LVB

Aanpassingen:

Afstemmen op ontwikkelingsleeftijd

Tempo ↓

Afstemmen op bijkomende problemen (ASS....)

Ongeacht leeftijd belangrijke anderen betrekken

Casus met videobeelden

klinische gezins-traumabehandeling voor LVB

Samenwerkingsproject

Accare Divisie Intensieve Zorg – Ambiq



Gebaseerd op

KINGS- behandelmodel (Wanders & Ploeg, 2017) Kind IN Gezond
Systeem

KINGS-LVB

LVB bij ouders en/of kind

(complex) trauma ouder(s) en kind(eren)

Uit huisplaatsing voorkomen

Uit huis geplaatste kind(eren) weer voorgoed terug thuis

Verbetering contact uit huis geplaatste kind(eren) en (pleeg)ouder(s)

Poliklinische traumabehandeling niet haalbaar

Motivatie ouder(s)

KINGS-LVB

Geïntegreerd team Accare & Ambiq:
gezinsbehandelaren en traumatherapeuten

Gezinswoning, continue beschikbaarheid HBO gezinsbehandelaar
Veilige, trauma-sensitieve omgeving

Klinische opname gezin 6 weken

- Fase 1: EMDR ouder(s); 4-5 d/w dagelijks 2 sessies)
- Fase 2: EMDR kind(eren); idem
- Fase 3: TOV (Training Opvoed Vaardigheden)

Behandeling thuis 2 weken

Casus met videobeelden en resultaten

Onderzoek trauma & gezin

Laag IQ en als kind getuige van partnergeweld verhogen risico op intergenerationele overdracht geweld (Movisie rapport 2015 iov VWS)

PTSS bij ouder leidt tot minder emotionele beschikbaarheid als opvoeder en een negatievere kijk op het kind en verstoort de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind (van Ee, Kleber, & Jongmans, 2015)

PTSS bij LVB?



**SEKSUEEL
MISBRUIK
VAN MINDER-
JARIGEN IN
DE ROOMS-
KATHOLIEKE
KERK**

WIM DEETMAN
NEL DRAIJER
PIETER KALBFLEISCH
HARALD MERCKELBACH
MARIT MONTEIRO
GERARD DE VRIES

Bolton UITGEVERIJ DE VERGEEF DEVEL 2
ACHTERBONDELTUDES



Je gaat het pas zien als je het door hebt!